

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.138/2022/4.

A felperes:

(felperes neve) (tartózkodási helye: bv-intézmény neve.)

A felperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Török Viktória ügyvéd (ügyvéd címe.)

Az alperes:

alperesi bv-intézet neve (címe.)

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Némethy Ügyvédi Iroda (iroda címe, ügyintéző: dr. Némethy Barbara ügyvéd)

A per tárgya:

személyiségvédelmi igény érvényesítése

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szegedi Törvényszék 1.P.20.692/2021/22.

A fellebbezést benyújtó fél és a fellebbezés száma:

felperes, 1.P.20.692/2021/24.

V É G Z É S

Az elsőfokú bíróság ítéletét **hatályon kívül helyezi** és ugyanezt a bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A peres felek másodfokú eljárási költségét személyenként 150 000 (egyszázötvenezer) Ft-ban állapítja meg.

A végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A tényállás

[1] A felperes 2005. június 20. óta – megőrzésre szállításainak időtartamait leszámítva – az alperesi bv. intézetben tölti jogerős szabadságvesztés büntetését.

[2] Az alperes zárkaiban 1998-ra kiépítették a zárkaajtók fölött, illetve a zárkák közepén az éjszakai ellenőrzés céljára szolgáló lámpákat, amelyek a normál világításnál kisebb fényerejűek. A kiépítést követően a lámpákat folyamatosan korszerűbb, ún. HESS lámpákra kezdték cserélni, azonban vannak zárkák, ahol a csere még nem zajlott le.

[3] A zárkák éjszakai ellenőrzését 20.00 és 5.00 óra között folytatják le úgy, hogy a körletfelügyelő az éjszakai világítás gombját pár másodpercre lenyomja, ezalatt elvégzi a zárkavizsgálatot, majd a gomb elengedésével a lámpa kialszik. Korábban az ellenőrzések 30-45 percenként történtek, később a zsúfoltság csökkenése és az új kamerarendszer kiépítése eredményeként az ellenőrzések közötti időtartam növelhető volt. A jelenlegi előírás szerint az egyes zárkaellenőrzések között két óránál hosszabb idő nem telhet el. Az ellenőrzések célja – egyebek mellett – a fogvatartottak egymás sérelmére elkövetett, valamint önkárosító cselekményeinek megelőzése, a szökés megakadályozása.

[4] A felperes 2019. szeptember 9-én jelentett be kárigényt az alperesnél: kifogásolta, hogy 2006 februárja óta az elhelyezésére szolgáló zárkában nem volt HESS lámpa felszerelve, így az éjszakai zárkaellenőrzés során a normál világításra szolgáló lámpát kapcsolták fel. Arra hivatkozott, hogy a HESS lámpát csak 2019. május 10-én szerelték fel, emiatt az addig eltelt 13 évben a pihenése nem volt biztosított, a lámpakapcsolgatást nem tudta megszokni. Az alperes a 2019. november 7-én kelt 30.528-12/982-4/2019. számú határozatával a felperes kártérítési igényét elutasította.

A felperes keresete, az alperes ellenkérelme, az elsőfokú bíróság megelőző eljárásban meghozott ítélete és az ítéltábla végzése

[5] A felperes a 2019. december 12-én előterjesztett keresetében kérte megállapítani: az alperes megsértette a testi és szellemi egészséghez, a nyugodt pihenéshez és az emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát azzal, hogy 13 éven keresztül zavarta az éjszakai pihenését, mert éjszakánként 16 alkalommal 60-100 W erősségű izzót kapcsolt fel a zárkaellenőrzés során. Kérte továbbá kötelezni 13 000 000 Ft nemvagyoni kártérítés és a felmerült költségei megfizetésére.

[6] Keresete indokaként előadta, hogy 2006. február 7. és 2019. május 9. között az elhelyezésére szolgáló zárkákban nem volt kiépítve az éjszakai megfigyelést biztosító 25 W teljesítményű HESS lámpa, az ellenőrzéseket 60-100 W-os égőkkel végezték. Állította, hogy ezeket éjszakánként 20.00 órától 5.00 óráig általában félóránként ismételték, ekkor a lámpát 5-10 másodpercre felkapcsolták, megzavarva nyugodt alvását, aminek következtében az újabb ellenőrzésig nem tudott pihenni, aludni. Kiemelte: a házirend tiltja a szem eltakarását, árnyékolását, ezért nem tudta kivédeni az erős fényhatást. Kérte figyelembe venni, hogy az ellenőrzésnek ez a módja frusztráltabbá, idegesebbé tette, állandó fáradtságot érzett, ellenséges viselkedésűvé vált. Keresete jogalapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 76. §-ára, 84. § (1) bekezdés e) pontjára, 339. § (1) bekezdésére, 355. § (1) bekezdésére, Magyarország Alaptörvénye II. cikkére és XX. cikk (1) bekezdésére, az Európa Tanács Rec. (2006.) 2. sz. ajánlására, valamint a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. tv. (a továbbiakban: Bvtv.) rendelkezéseire hivatkozott.

[7] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

[8] Elsődlegesen azzal védekezett, hogy a felperes igénye a 2014. december 12-ét megelőző időszakra elévült, bírósági úton nem érvényesíthető.

[9] Érdemben arra hivatkozott, hogy nem tanúsított jogsértő magatartást, mert az éjszakai zárkaellenőrzéssel jogszabályi kötelezettségének tett eleget. Megítélése szerint a felperes

megsértette az együttműködési kötelezettségét, mert csak 2019 szeptemberében jelezte a problémáját. Ezzel megszegte a büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartott elítéltekkel és egyéb jogcímen fogvatartottakkal kapcsolatos kártérítési eljárás szabályairól szóló 12/2014. (XII.16.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésében foglaltak szerinti haladéktalan tájékoztatási kötelezettségét is. Álláspontja az volt, hogy nem tekinthető haladéktalan igényérvényesítésnek a keresetnek a jogsértő magatartás 2019. május 9-i megszűnésétől számított 4 hónapon túli előterjesztése. Hangsúlyozta: a felperes nem bizonyította, hogy milyen nemvagyonai sérelem, vagy hátrány érte, ezért kártérítési igénye megalapozatlan. Így nem igazolta, hogy az alperes magatartása miatt nem tudta magát kipihegni, ellenségesebbé vált, személyisége negatívan változott. Állításait cáfolja, hogy esztergályosként a munkáját folyamatosan magas színvonalon, balesetmentesen végezte, a magatartásával nem volt probléma és személyisége sem változott. Annak alátámasztásául, hogy az éjszakai ellenőrzésekkel jogszabályi kötelezettségének tesz eleget, hivatkozott a Bvtv. 7. § (1), 98. § (1), 100. § (1) és (2), a 133. § (1) és (2) bekezdésére, a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII.19.) IM rendelet 2. §-ára, 5. § (1) és (2), 49. § (1)-(4) bekezdésére, a 26/2015. (III.31.) OP szakutasítás 471. pontjára, továbbá az alperes parancsnokának a fogvatartottak elhelyezésére szolgáló helyiségek ellenőrzéséről szóló 30.528-3/18/2015. számú intézkedésének 7. és 10. pontjaira.

[10] A Szegedi Törvényszék (.....). számú ítéletével a felperes keresetét elutasította.

[11] A felperes fellebbezése folytán eljáró Szegedi Ítéltábla Pf.II.(....). számú végzésével az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, egyben ugyanezt a bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Határozatának indokolásában előírta annak vizsgálatát, hogy az éjszakai ellenőrzés a felperes által állított módon valósult-e meg, és az okozott-e a számára személyiségi jogsérelmet. Szükségnek ítélte a felperes felhívását bizonyítási indítványai előterjesztésére az éjszakai ellenőrzések állított módjára, majd ennek alapján annak vizsgálatára, hogy a hivatkozott személyiségi jogsértés bekövetkezett-e.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[12] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban meghozott ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 799 300 Ft perköltséget.

[13] Az alperes elévülési kifogására tekintettel elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a felperes követelése bírósági úton érvényesíthető-e. Rámutatott: a személyiségi jogsértés objektív szankciója iránti igény nem évül el, az határidőhöz nem köthető, ezért vizsgálata a perrel érintett teljes időszakra nézve szükséges. Kifejtette ugyanakkor, hogy a nemvagyonai kártérítési követelés elévülési ideje a régi Ptk. 324. § (1) bekezdése szerint 5 év, ami a kár bekövetkeztével veszi kezdetét. Mivel a felperes a kárigényét 2019. szeptember 9-én terjesztette elő, a 2014. szeptember 9. előtti időszakra vonatkozó nemvagyonai kártérítés iránti követelése elévült. Úgy ítélte meg, hogy nem merült fel az elvülés nyugvását, illetve a félbeszakadását eredményező körülmény a perben.

[14] A megismételt eljárás során meghallgatott tanúk vallomásait értékelve arra arra a következtetésre jutott, hogy azok nem igazolták: az éjszakai zárkaellenőrzés a normál világítás célját szolgáló lámpa felkapcsolásával történt. (tanú 1. neve) és (tanú 2. neve) tanúk nyilatkozatai alapján megállapította, hogy a HESS lámpákat 1996-1998-ra valamennyi zárkában kiépítették, az éjszakai zárkaellenőrzések pedig ezek felkapcsolásával folytak. A nem tompított fényerejű zárkavilágítást csak akkor használták erre a célra, ha a fogvatartottak

megrongálták a HESS lámpát. Tényként állapította meg azt is, hogy az ellenőrzések éjszaka 30-45 percenként történtek, amit az elmúlt években korszerűsítései folytán ritkítottak. (tanú 3. neve) tanúkénti meghallgatását szükségtelennek tartotta, mert nem volt megállapítható, hogy mikor és milyen időtartamban volt a felperes zárkatársa. Utalt arra is, hogy tőle elfogulatlan tanúvallomás sem volt várható, mert az alperessel perben áll.

[15] Okfejtése szerint az éjszakai zárkaellenőrzés az alperes jogszabályi kötelezettsége, a jogszabályi felhatalmazás pedig – ha a közhatalmat gyakorló szerv a rá irányadó jogszabályok keretei között jár el – a személyiségi jog megsértését kizárja. A fogvatartás törvényes végrehajtásához szükséges rendfenntartás körében utalt a Bvtv. 47. § (1) és 49. § (1) bekezdésére, amik részletesen szabályozzák a fogvatartottak éjszakai zárkaellenőrzését. Elfogadta az alperesnek azt az előadását, amely szerint a zárkák felújítása előtt a normál világítástól elkülönítve kiépített, 25 W-os izzóval ellátott lámpatest felkapcsolásával történt az éjszakai zárkaellenőrzés. Ezzel szemben a felperes nem bizonyította sikerrel, hogy az alperes az ellenőrzésekhez 60-100 W-os izzókat használt. Életszerűtlennek tartotta, hogy a felperes a 13 éves fogvatartása alatt egyszer sem élt panasszal az ellenőrzés zavaró hatása miatt, ami – érvelése szerint – alátámasztja, hogy az ellenőrzések a szükséges mértékű, a lehető legkisebb zavarással történtek.

[16] Hangsúlyozta: a felperes arra vonatkozóan nem tett tényelőadást és nem is bizonyította, hogy az alperes magatartásával összefüggésben testi vagy lelki egészsége sérült, ahogy arra sem, hogy ez az emberi méltóságát milyen módon sértette. Alaptalannak ítélte, ezért mellőzte a szakértő kirendelésére vonatkozó indítványa teljesítését, mert nem adott elő olyan tény, amelynek a bizonyítása ezt indokolta. Lényegesnek tartotta, hogy nem nyilatkozott arról sem, 2006. után az egészségi állapotában milyen negatív változások következtek be, és ezekre vonatkozóan orvosi dokumentumokat sem csatolt. Fontos körülményként értékelte, hogy a felperes 2016. és 2019. szeptembere között nem terjesztett elő panaszt az éjszakai zárkaellenőrzéssel kapcsolatban, nem jelzett egészségi problémákat és orvoshoz sem fordult, ezzel megszegte a kárenyhítési, kármegelőzési és együttműködési kötelezettségét. Véleménye szerint magatartásának jogellenessége nem nyert bizonyítást, ez kizárta a személyiségi jogsértés megállapítását és nemvagyoni kártérítésben való marasztalását.

A fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem

[17] Az elsőfokú ítélet ellen előterjesztett fellebbezésében a felperes elsődlegesen annak megváltoztatását és a keresetének helyt adó döntés meghozatalát, míg másodlagosan hatályon kívül helyezését, valamint az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.

[18] A másodfokú bíróságtól gyakorolni kért felülbírálati jogkörként egyrészt a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 369. § (1) bekezdését, míg anyagi jogi tekintetben a Pp. 369. § (3) bekezdés d) pontját jelölte meg.

[19] Fellebbezési érvelése szerint az elsőfokú bíróság a tényállást nem tárta fel teljeskörűen, a lefolytatott bizonyítás hiányos. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság tényként fogadta el, hogy 1998-ra az alperes valamennyi zárkában kiépítette az éjszakai ellenőrzés céljára szolgáló világítást, holott ezt kizárólag néhány fényképfelvétel és az alperessel huzamos ideje munkaviszonyban álló tanú vallomása támasztotta alá. Ezzel szemben kiemelte: az elmúlt években számtalan panasz érkezett az alpereshez a zárkaellenőrzés miatt és perek is vannak folyamatban, ami nem azt bizonyítja, hogy a zárkákban évtizedek óta HESS lámpa működik. Úgy vélte, ennek kapcsán indokolt lett volna a felperes személyes meghallgatása. Kifogásolta azt is, hogy a bíróság mellőzte (tanú 3. neve) tanúkénti idézését pusztán amiatt, mert a felperes zárkatársa, illetve az alperessel ő szintén perben áll. Sérelmezte továbbá, hogy a

tényállást javarészt az alperes alkalmazottainak vallomására alapította. Kérte figyelembe venni, hogy a keresetlelevelében részletezte az alperes jogellenes gyakorlata folytán őt ért sérelmeket, és bizonyítási indítványt terjesztett elő szakértő kirendelésére az őt ért negatív lelki és fizikai hatások igazolására, amelynek az elsőfokú bíróság jogszabálysértő módon nem adott helyt. Fenntartotta a HESS lámpa felszerelése időpontjára vonatkozó tényelődását és kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a zárkaellenőrzés módját. Állította: jelenleg is vannak olyan zárkák, ahol nincs HESS lámpa. Véleménye szerint a panasztétel hiánya nem támasztja alá az alperes által állított ellenőrzési gyakorlatot. Az, hogy az alperes utóbb növelte az egyes ellenőrzések közötti időtartamot, eleve cáfolja a korábbi gyakorlat észszerűségét és szükségességét. Kiemelte: a büntetése megkezdését követően – a kifogásolható elhelyezési körülmények miatt is – abban a hiszemben volt, hogy az éjszakai lámpakapcsolgatás a büntetés részét képezi, nem volt tudomása az ezt érintő jogszabályi előírásokról, az igényérvényesítés lehetőségéről. Köztudomású tényként kérte értékelni, hogy az éjszaka 16 alkalommal 60-100 W-os lámpával történő ellenőrzés zavarja a nyugodt pihenést és személyiség romboló hatású.

[20] Vitatta az elsőfokú bíróság által az elévüléssel kapcsolatban kifejtetteket. Utalt arra, fogvatartottként speciális helyzetben van, korlátozottan tarthat kapcsolatot a jogi képviselőjével, nem rendelkezik információkkal a fogvatartás szabályairól, így menthető okból nem volt lehetősége arra, hogy igényét korábban érvényesítse, emiatt követelésének elévülése nyugodott a régi Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján.

[21] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a régi Ptk. 76. §-át, 84. § (1) bekezdés e) pontját, a 339. § (1) bekezdését, a 355. § (1) bekezdését, a Bvtv. 9. § (1) és (2) bekezdését, valamint az Európa Tanács Rec. (2006.) 2. számú, a börtönszabályokról szóló ajánlását, ezért döntése mind eljárás-, mind anyagi jogi szempontból jogszabálysértő.

[22] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

[23] Álláspontja szerint a felperes nem bizonyította sem az éjszakai zárkaellenőrzések jogellenességét, sem azt, hogy ezzel okozati összefüggésben hátrányt szenvedett. Vitatta, hogy a HESS lámpákkal kapcsolatos eljárások száma alátámasztaná gyakorlatának jogellenességét. Hangsúlyozta: a felperes nem tett részletes tényelődást és bizonyítékot sem csatolt arra, hogy az alperes melyik zárkában mikor, milyen világítást használt az éjszakai ellenőrzések alkalmával. Lényegesnek tartotta, hogy a felperes 13 év alatt egyszer sem tett panaszt, orvoshoz nem fordult és olyan dokumentumokat sem bocsátott a bíróság rendelkezésére, amelyekből az egészséggromlására lehetne következtetni. Részletesen cáfolta a fellebbezési érveket, fenntartva az általa az elsőfokú eljárásban kifejtetteket.

Az ítéletábra döntése és jogi indokai

[24] A fellebbezés alapos.

[25] A felperes személyiségvédelmi igényét arra alapította, hogy az alperes a fogvatartásának 13 éve alatt az éjszakai zárkaellenőrzéseket éjjelente 16 alkalommal 60-100 W erősségű izzó felkapcsolásával végezte, amely miatt sérült az egészséghez, a pihenéshez és az emberi méltósághoz való joga. Erre hivatkozással módosított keresetében egymással valóságos tárgyi keresethalmazatot alkotó kereseti kérelmeket terjesztett elő: egyrészt az egyes személyhez fűződő jogainak megsértése objektív szankciójaként kérte a jogsértés tényének megállapítását, másrészt – szubjektív szankcióként – nemvagyoni kártérítést igényelt.

[26] Az alperes elsődleges védekezése szerint a követelés elévült, míg másodlagosan a kártérítés fogalmi elemei megvalósulásának hiányára hivatkozott.

[27] Az elsőfokú bíróság helyesen vizsgálta elsőként az alperes által a régi Ptk. 324. § (1) bekezdése alapján előterjesztett elévülési kifogást (Kúria Pfv.20.779/2012/3., megjelent: BH2013. 189. I.), mert az elévült követelést – a régi Ptk. 325. § (1) bekezdése értelmében – bírósági úton nem lehet érvényesíteni. A vizsgálathoz azonban szükséges előrebocsátani a következőket:

[28] A régi Ptk. 75. § (1) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, e jogok a törvény védelme alatt állnak. Az abszolút szerkezetű jogviszony a konkrét jogsértéssel válik relatívvá a jogosult és a jogsértő között. Főszabály szerint a személyhez fűződő jogok körébe tartozó bármely jog sérelmét eredményező magatartás jogellenes, amit azonban a jogszabály felhatalmazása kizár. Az e jogában sértett személy kérheti a bíróságtól – egyebek mellett – a jogsértés megtörténtének megállapítását [rég Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pont]. Az erre irányuló igény felróhatóságtól függetlenül, pusztán a jogsértéssel megalapozott, a megállapításra önmagában a jogsértő magatartás alapot teremt. A kártérítési jogkövetkezmény [rég Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pont] alkalmazására azonban az utaló szabály folytán a polgári jogi felelősség szabályai, ezen belül jelen esetben a deliktális kárfelelősségi rendelkezés [rég Ptk. 339. § (1) bekezdés] az irányadó, tehát a felróhatóság alóli eredményes kimentés esetén mód van az e felelősség alóli mentesülésre.

[29] Az elsőfokú bíróság az elévülési kifogásról való döntés során a személyiségvédelmi jogviszony abszolút – mindenki számára kötelezettséget teremtő – szerkezetére figyelemmel helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a személyhez fűződő jogok megsértésének objektív szankciói iránti igények nem évülnek el. Az abszolút érvényű jog természetéből az következik, hogy megsértése esetén a törvény által biztosított felróhatóságtól független szankciók alkalmazása nem köthető határidőhöz. Az ilyen típusú jogvédelem biztosítása ugyanis időhatár nélküli követelmény, következésképpen a polgári jog elévülésre vonatkozó szabályai ezen a területen nem érvényesülhetnek. Ahogyan a személyhez fűződő jogsértés miatti objektív szankciók érvényesíthetősége nem függ a jogsértő fél felróhatóságától, ugyanúgy nem képezheti az igényérvényesítés akadályát az időmúlás sem (hasonlóan: Kúria Pfv.III.20.322/2019/7.).

[30] A most kifejtettektől eltérő a kártérítés iránti igény elévülésének megítélése. Az abszolút szerkezetű, védelmet élvező jogok megsértéséből eredő, immár relatív, kötelmi jellegű követelések – amilyen a perben érvényesített nemvagyoni kártérítési igény is – elévülnek. Ebben az esetben az elévülési idő a régi Ptk. 324. § (1) bekezdése szerint 5 év, ami a követelés esedékessé válásával veszi kezdetét. Az elévülés kezdő időpontja a régi Ptk. 360. § (1) bekezdése alapján a kár – adott esetben immateriális hátrány – bekövetkezésének ideje. Ha a személyhez fűződő jogsértés a jogsértő állapot folyamatos fenntartásával valósul meg, akkor a nemvagyoni kártérítés iránti követelés elévülése a jogsértő állapot megszűnésekor kezdődik.

[31] A perbeli esetben – a felperes állítása szerint – 13 éven keresztül éjszakáról éjszakára ismétlődő jogsértés történt, amely időszakban a hivatkozott hátrányok is minden alkalommal újólal bekövetkeztek, ami a jogsértést folyamatossá teszi, ezért az elévülés csak a jogsértő helyzet megszűnésével veheti kezdetét. Itt kell kiemelni, hogy a folyamatos jogsértés megállapításának nem feltétele a teljes folyamatosság. Annak megállapításához nem lehet egységes feltételrendszert szabni: a jogsértés folyamatosként való minősítésének lehetőségét nagyban befolyásolja a jogsértő magatartás mibenléte, jellemzői. Így egy csak éjszakai órákban – azon belül is meghatározott időközönként – elkövethető jogsértés folytonossága akkor állapítható meg, ha éjjelente rendszeresen ismétlődik.

[32] A felperes előadása szerint a jogsértés 2019 májusában azzal szűnt meg, hogy az elhelyezéséről szolgáló zárkában az alperes tompított fényerejű HESS lámpát szereltetett fel. Ezzel szemben az alperes azt állította, hogy a lámpák cseréje 1996-tól folyamatos volt, 2005-

re pedig befejeződött. A peradatok alapján nem tisztázható megnyugtatóan, hogy mely időpontban cserélték ki a lámpákat a felperes elhelyezésére szolgáló zárkákban tompább fényűekre, ehhez nem nyújtanak kellő támpontot a periratok, köztük a zárkanyilvántartás és az alperes által csatolt fényképfelvételek sem. A zárkanyilvántartás alapján kizárólag az állapítható meg, hogy a felperes mely időszakokban tartózkodott az egyes zárkákban. Emellett az elsőfokú bíróság a megismételt eljárás során két, az alperessel alkalmazotti jogviszonyban álló tanút hallgatott meg, akik azt adták elő, hogy a lámpák cseréje 2005-re befejeződött, ami ellentétben áll a felperes keresetében előadottakkal. Az elsőfokú bíróság mellőzte viszont a felperes – ítéltábla hatályon kívül helyező végzésében előírt – személyes meghallgatását és az általa indítványozott tanúk nyilatkozatainak beszerzését is. A felperes előbb (tanú 4. neve), majd (tanú 3. neve) meghallgatását kérte, a megismételt eljárásban pedig már csak ezt utóbbi bizonyítási indítványát tartotta fenn. Az ítéltábla álláspontja szerint megalapozottan sérelmezte fellebbezésében (tanú 3. neve) tanúkenti meghallgatásának elmaradását, az ugyanis nem mellőzhető önmagában amiatt, hogy a tanú a felperes zárkatársa és az alperessel – hasonló tárgyú – perben áll. Pusztán ezek a tények az elfogultságát nem alapozzák meg. Arról, hogy a tanú a jogvitában pártatlan vagy sem, csak a meghallgatása alapján lehet állást foglalni. A minderre kiterjedő bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül a bizonyítékok teljeskörű mérlegelése nem végezhető el, nem tisztázható megnyugtatóan a tényállás, nevezetesen az, hogy a felperes elhelyezésére szolgáló zárkákban mikor cserélték ki a világítást kisebb fényerejű HESS lámpára, azaz mikor szűnt meg a jogsértő állapot és nyílt meg az igényérvényesítés lehetősége, amely időpontban kezdetét vette a nemvagyoni kártérítési követelés elévülése. Enélkül tehát nem lehet megalapozottan állást foglalni abban a kérdésben, hogy a nemvagyoni kárigény elévült-e, s ha igen, mely időpontban.

[33] A kifejtettek szerint a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak fogantatosítania kell a felperes személyes meghallgatását és meg kell idéznie az általa indítványozott tanút, (tanú 3. neve)t, majd meghallgatása után értékelni a vallomását abból a szempontból, hogy az bizonyítékként figyelembe vehető-e, s ha igen, mennyiben. Az így lefolytatott bizonyítás alapján kell azt vizsgálni, hogy a felperes elhelyezésre szolgáló zárkákban meddig használtak az éjszakai ellenőrzés céljára erős fényerejű izzókat. Ehhez képest kell állást foglalni abban, hogy a nemvagyoni kártérítési igény érvényesítésének, azaz az elévülésnek a kezdő időpontja a felperes által megjelölt 2019 májusa, avagy az alperes álláspontja szerinti 2005-2006. közötti időpont. Az előbbi esetben ugyanis a nemvagyoni kárigény a régi Ptk. 324. § (1) bekezdése értelmében nem évült el, következésképpen – ha a személyiségi jogsértés megállapítható – a szubjektív jogkövetkezmény alkalmazhatóságának érdemi vizsgálata sem mellőzhető. Az alperesi álláspont megalapozottsága esetén viszont a nemvagyoni kárigény bírósági úton akkor sem érvényesíthető, ha a felperes sikerrel bizonyítaná a perrel érintett valamely személyiségi joga megsértését.

[34] Megjegyzi az ítéltábla, hogy a felperes alaptalanul hivatkozott a fellebbezésében az elévülés nyugvására [rég Ptk. 326. § (2) bekezdés]. A régi Ptk. nem sorolja fel a jogérvényesítésnek azokat az akadályait, amelyek az elévülés nyugvására vezetnek, hanem általános jelleggel mondja ki, hogy az elévülés nyugvását idézi elő minden olyan esemény, amely miatt a jogosult a követelését menthető okból nem tudja érvényesíteni. A bírói gyakorlat ilyen oknak tekinti pl. ha a jogosult a követelésről később szerezhetett tudomást.

[35] A perbeli esetben a felperes az elévülés nyugvására okot adó körülményként azt jelölte meg, hogy a jogerős szabadságvesztés büntetését töltő elítélt nincs azonos helyzetben a szabadlábon lévőkkel: számára korlátozott az információhoz való hozzáférés és a jogi képviselővel való konzultáció lehetősége. Emellett arra is hivatkozott, hogy nem ismerte a fogvatartás szabályait. Véleménye szerint ezek a menthető okok akadályozták joga korábbi időpontban történő érvényesítésében. Az az ítéltábla szerint sem vitatható, hogy a

fogvatartás során általában korlátozottabb az elítélt egyes információkhoz való hozzáférése, azonban ezzel kapcsolatban a felperes olyan konkrét, a saját fogvatartásával összefüggő tényre, körülményre nem hivatkozott, ami menthető oknak lenne tekinthető, s ami az elévülés nyugvását idézhethné elő. Lényeges ugyanakkor, hogy a tájékoztatáshoz való jog és a jogi képviselővel való kapcsolattartás (Bvtv. 11-12. §) azonban biztosított, így a felperes meggyőződhetett volna arról, hogy az éjszakai zárkaellenőrzés általa kifogásolt módja a büntetés részét képezi-e. Érvei ezért nem alkalmasak arra, hogy azok alapján az elévülés nyugvására lehessen következtetést levonni.

[36] A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 381. §-a alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot – a fent részletezett bizonyítást előírva új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[37] Az ítéltábla a Pp. 386. § (3) bekezdése alapján a peres felek másodfokú eljárási költségét csupán megállapította, annak viseléséről a megismételt eljárás eredményéhez képest az elsőfokú bíróságnak kell döntenie. Az összeg a kifejtett jogi képviselői tevékenységgel arányosan került meghatározásra.

Szeged, 2022. október 12.

Dr. Kiss Gabriella sk.
a tanács elnöke

Dr. Lengyel Nóra sk.
előadó bíró

Dr. Béri András sk.
táblabíró